„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на цел табаку, а утој ниском на по табака

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
за по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин. на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 188. У Новом Саду у недељу 5. (17.) декембра 1882. ГОДИНА XVII.

ПА ДОКЛЕ ТАКО!

(θ) Кад је Ристић, не усљед какве парламентарне кризе, него усљед познате, тако зване „енергичне ноте“ покојног Хајмерла у руке владаоца свог оставку предао и по некима том приликом значајне речи изустио: Да у Србији нема човека, који ће на захтеве аустријског кабинета пристати — ипак се тада нађе једна кличица, једна котерија људи, која је позив владаочев оберучке прихватила и крму државну у руке узела. Који су ти, што састављају ту котерију? Од чести су нам познати били као либерали, од чести као млади консервативци; но мало пре, него што ће „енергична нота“ долетити, видесмо их, где улазе у чаурицу „Виделоваца“, да се разчауре у „напредњаке.“ Кроз овај процес метаморфоза прошли су они сами, поред њих нико више; партије, које су пре тога у земљи постојале, нису овим процесом ни у чем поремећене, остале су оне исте. Ова појава је довољна, да оправда назив, што смо га колу ових људи дали, у коме поред Гарашанина видимо Чеду Мијатовића, поред овог Стојана Новаковића, поред њега Милана Кујунџића а поврх свију г. Пироћанца. Но овај моменат довољан је, да нам растумачи и онај неприродан пут, којим је ово коло до крме државне дошло. Неимајући, као што се из свега види, никакова ослонца у народу самом, морали су они и с поља и из нутра у сасма неприродне свезе да улазе, да себи прокрче пута ка влади, да постану „regierungsfähig“. Тако их видесмо, где с једне стране они који се претежном већином из младих консервативаца састоје, пактирају са најодлучнијим начелним противницима, са радикалима, дочим с друге стране безусловно на захтеве, у Хајмерловој ноти положене пристају, себе на милост и немилост аустријском упливу излажу.

Шта је била у то доба права намера тих људи то ће они најбоље знати; ал да им дуга века није могло бити, то се је дало предвидити. Радикали морали су и сами знати, да су „напредњаци“ овај назив само зато на себе примили, да у неколико парализују ону смешност, коју би неприродни компромис узмеђу конзервативаца и радикала изазвати морао. Радикали су знати морали, да је напредњачко обећање у овом случају више него игда „лудом радовање“, па с тога мислимо, да нису улазили у овај компромис зато, што су у њега веровали, него зато, што је с других разлога искључивим њиховим партијским циљима годио; што су предвидили, да је то пут, који ће им поред абститенције либералаца „напредњачку“ владу на милост и немилост у руке издати, и то тим извесније, што ова влада, поред непатријотичне своје спољашње политике, од које ни привидно одступити не сме, никада до оне снаге, никада до оног популаритета неће моћи у земљи доћи, који би јој таку већину осигурао, да би с њоме без подпоре радикалаца уставно владати могла. Смер радикалаца био је дакле да по цену оваке спољашње политике, — на пољу које се по њиховим назорима према постојећој констелацији европских сила данас ни онако не да много успети —, експлоатишу ову слабост владину у корист оних уставних реформа, које би, као што се они надају, њима пут ка државној крми утрле.

Од овог су се преплашили и „напредњаци“, те су од својих обећања, што су их радикалцима учинили, тим пре одустали, што их и онако никад нису у истини испунити мислили. Радикалци су на ово одговорили напуштањем скупштине, усљед чега је ова спала на број посланика, који је по уставу неспособан да решава.

Овим је криза настала била, која се је уставно решити могла само призивом на народ, и то у виду општих нових избора, а не само делимичних. Но „напредњачка“ влада погазила је ово уставно начело и расписала је само делимичне изборе, на места ли оних радикалних посланика, који су из скупштине изишли.

Да јој је овај уставни удар испао за руком, да је народ на место радикала „напредњаке“ изабрао, она би бар неко привидно уставно право имала за себе, да и даље остане на крми, и да је води помоћу једне скупштине, у којој ако није чисто уставна, оно је нека уставно измајсторисана већина с њом и поред ње.

Но народ је поново изабрао био радикалце, и то на многим местима једногласно, на многим с већом већином, него што је то пре чинио.

Ако икада, сада је био наступио категорички императив за владу, да даде места призиву на народ у виду општих нових избора.

Но место овог, ступила је „напредњачка“ влада у обрезивању уставних права народних, која је при ступању своме на крмило поширити обећала, за један у аналима уставног живота нечувени корак даље. Она је самовласно декретовала, у пркос не само јасном слову српског устава, него и сугласном мнењу најкомпетентнијих српских правника, да они посланици, који су из скупштине изашли, не могу при новим, делимичним изборима кандидовати, дакле да не могу ни бирани бити.

Ово је таки уставан удар, који је људе од „напредњачке“ партије за сва времена немогућнима учинио. И последњи мост, преко којега су кад-тад у крило народа повратити се могли, овим је ударом разрушен. Удар је овај тим жалоснији, што су га радикали врло лако изиграти могли; просто су на место иступелих посланика могли дати друге радикале бирати, који би такођер иступили и т. д. све тако, да се циркулу вицијозусу не би никад краја догледало. Досетљивост „напредњачка“ није дакле ни онај неуставан успех, који су њоме постићи хтели, ван сумње стављала.

Но радикали су им припомогли, да дођу до тог успеха. Они су поново дали бирати исте посланике, који су на многим местима мало не једногласно изабрани тако, да је на владине кандидате је, ва по један, два или нешто више гласова одпало. И, horrendum dictu, влада је ове људе у скупштину позвала и хоће „с њима уставно“ да влада.

Абсурдум, до кога су радикали „напредњачку“ владу хтели да доведу, већ је тиме наступио. Но новоизабрани посланици потрудили су се, да од абсурдума постане још нешто ниже, да буде и шкандала. Знајући, колика одговорност и морална и материјална и лична може на њих са овог противзаконитог корака временом пасти, они се узтежу, да уђу у скупштину и тако се поред чуда и покора дочека још и то, да ни удари од оваког замашаја не могу напредњачкој влади да припомогну, да дође до оног монструма од скупштине, са којим би она вољна била и даље да влада.

Хоћемо ли још да споменемо и то, да се поговара, како ће се сви они „новоизбрани“ посланици владини, који би се устезали да уђу у скупштину, казнити са 1000 динара глобе све дотле, док не пристану на ову уставност напредњачку?

Па докле тако, господо напредњачка? Је ли ослонац у Бечу баш тако чврст, или је стрпељивост српског народа већа од стрпељивости оне партије, на којој ви ваше „уставне“ и „законске“ мере износите? Зар још није приспело време, да пођете, од куда сте дошли? Или ћете заиста покушати, да се баците на ону проскрипцију, коју потамнело „Видело“ у заслепљености својој у броју 162 захтева? Не, господо, до уставне већине нећете доћи ни тим путем, а абсолутизам може се и без тога завести. Да ли сте само на чисто и са последицама, то не знамо. Не знамо, ни да ли је истина, да су радикали на све и сва приправни. Али позитивно знамо, да се на неком извесном месту већ почињање вентилирати питање, да ли је Србија способна, да сама собом управља, или би могле наступити у њој околности, које би саветовале, да се ради „сигурности европског мира“ судба њена у „јаче руке“ преда — quod bene notandum.

Из саборског одбора.

Седнице саборског одбора, које се обично почетком месеца новембра држе, сазвао је именовани патријар тек за дан 29. новембра (11. декембра) о. г., те пошто је у то доба комуникација већ јако отештана била, то се први дан нису могли чланови ни искупити у довољном броју, него су се тек сутра дан могле седнице одпочети, које су 30. новембра и 1. декембра пре и после по дне држане. Присутни су: били владика тамишварски Ђ. Бранковић, Каменко Јовановић, др. Илија Вучетић и парох иришки Сава Стојшић

Најважнији предмет био је одпис кр. уг. министра-председника на последњу представку саборског одбора, у којој су побијени разлози министрови, које је против сазива одбора навео, и пријављено је било, да је саборски одбор заказао састанак сабора на Митров дан о. год. Кад већ министар-председник није могао да побије разлоге саборског одбора другим начином, он је сада израдио, да Његово Величанство не допусти сазив сабора и тако је саборском одбору просто без икакве мотивације саопштена највиша одлука, којом се представка његова у погледу сазива сабора одбија. Овај је одпис саборски одбор просто узео на знање.

Прочитана је највиша одлука, којом се на предлог министарски одобрава закључак саборског одбора, да се манастиру Фенеку, који је од природних непогода са свим пострадио, изнимно изда припомоћ од 12.000 ф. из манастирског фонда, но с тим изричним додатком, да се приходи овога фонда имају капиталисати све донде, док се тај издатак не накнади. Тако ће се сад овај са свим пострадали манастир моћи поново подићи.

У след решења министра просвете, којим је одобрен закључак школског савета, да се болесном професору учитељске школе сомборске, Бакићу, изда пензија, одобрена је истоме изнимно милостиња од годишњих 200 фор. из пензионог фонда учитељског, но уједно је решено разлоге у министарском одпису опровргнути и доказати, да реченом професору по праву пензија не припада.

Фискал народно-црквених фондова др. Мих. Полит поднео је опширан полугодишњи извештај о стању фондовских парница, из кога се извештаја саборски одбор уверио, да парнице у реду теку, но да уједно остатак дужних камата доста знатну своту износи.

Из извештаја фискаловог дознао је саборски одбор, да је президијално обустављена екзекуција против грофице Кинске, која на капитал од 6000 фор. дугује преко 6 година камате, те пошто је ту опасност, да се старе комате могу изгубити, то је наређено, да се екзекуција најстрожије настави.

Расправљена је оставина пок. владике Платона са његовим наследником, наиме решено је, да се наследник одбије са потраживањем својим због накнаде оне своте, што је потрошена на оправку зданија на Сиригу, а што се тиче своте од 6000 фор., која је из Платонове масе исплаћена фонду школском, то је наследнику остављено слободно, да може то судским путем тражити. Уједно је упућено књиговодство, да начини коначни разрачун са наследником; фискалу је пак издат налог, да кулпинску земљу изда под аренду и да судским путем даде оделити оних 30 ланаца те земље, који по пресуди судској фонду припадају.

Кућа у Новом Бечеју, која је за фонд на лицитацији купљена, продана је Киселичком за 4000 фор. и одмах је о томе и уговор сачињен.

Фискал јг поднео више извештаја о разним дужницима, међу којима је и барон Рајачић, против кога су две у течај стављене парнице президијално обустављене биле, но саборски одбор је решио, да се обе парнице имају наставити, ако дужник својим платежним обвезама за најкраће време не одговори.

Један од најважнијих предмета, што га је саборски одбор овом приликом расправљао, била је ствар Велико-кикиндске црквене општине. Као што је познато, после многих година једва је велико-кикиндска ствар дотле доспела, да су месеца августа 1881. обављени избори свију скупштанара, и одмах још на сам дан избора ново изабрана се општина конституисала. Привремени одбор, који је управо целом заплету узрок, протестовао је против тога код министарства, но ово је тај протест упутило на редовну расправу нашим автономним властима, и тако је сада ствар услед уложеног рекурза против решења епарх. администст. одбора дошла пред саборски одбор на решење. Пошто се саборски одбор уверио, да је избор скупштинара неправично текао, јер није било пописа бирача, него су пуштани на гласање просто они, које је изборни председник држао да имају бирачку квалификацију, то је цео изборни чин уништен, и наређено је, да се има нов избор по закону предузети. Но пошто се из предлежећих списа исто тако уверио саборски одбор, да је на садањем привременом одбору кривица, што никако не може да се дође до редовног стања, јор исти одбор није хтео изборној комисији списак бирача да изда, и у опште је пречио сваким могућим начином редован ток избора; с друге пак стране подигнуте су против истог привременог одбора основане тужбе, да општинским иметком савестно не рукује, нити положе икада о томе руковању редовно рачуне: то је уједно једногласно решено, да се садањи привремени одбор одмах разреши, а епархијском административном одбору је наложено, да наименује нов привремени одбор, који ће имати не само да обави попис бирача и избор скупштинара спроведе, него ће уједно до коначног конститујисања скупштине и општинским иметком руковати. Као што се из овога види, саборски одбор је једном коначно пресекао тај замршени кикиндски чвор, те пошто је овај закључак једногласно и уз пристајање тамишварског владике донесен, то су изгледи, да ће се сад једном моћи и у кикиндској општини до редовног стања доћи.

На предлог школског савета решено је, да се главном школском референту дру Ђ. Натошевићу изда деценал од 150 ф. годишње; даље је на представку патроната новосадске гимназије одобрена професору Јов. Грчићу, пошто је професорски испит положио, редовна професорска плата од 1100 ф. и први квинквенал од 110 ф. а професору дру Ђ. Дери одобрен је трећи квинквенал.

Ученицима на карловачкој богословији одобрено је по предлогу професорског тела 40 стипендија по 120 ф., а исто тако су на исплату упућене стипендије ученицима на учитељским заводима, као што је школски савет предложио.

Осим многих других предмета решене су неке молбе учитељских удовица за припомоћ из пензионалног фонда и одбијене су с узрока, што им мужеви нису у тај фонд уплаћивали. Даље је одбијена по предлогу шк. савета молба директора Чобића за повишење пензије, а молба сентандрејског проте Миликшића, у којој место досадање припомоћи од 300 фор. за издржавање капелана моли повишење на 550 фор., издана је будимској консисторији на мњење и извештај, да ли речени прота заиста држи капелана, и не би ли се можда дужности тога капелана могле поделити на остала два пароха у Сентандреји, чиме би се јерархиском фонду излишан издатак уштедио.

Између осталих млогих предмета споменућемо овде још само то, да је и сада саборски одбор решио, да се још за 400.000 фор. купе државне хартије, јер сад већ лежи преко по милијуна форината готова новца у благајни бесплодно, а већ је још силан новац фонду одказан, док на против скоро нико не тражи из фонда новаца у зајам. Ово је заиста врло велика незгода, и у саборском одбору се овом приликом повела реч и о томе, не би ли целисходно било, да фонд купује непокретна добра, која носе сразмеран приход, пошто није саветно ни у државне хартије сав новац улагати. Но ово је тако важно питање, да ће се о њему саборски одбор морати дуже и више пута саветовати, пре него што о томе коначно решење донесе.

Политички преглед.

У загребачким службеним новинама расправља, чини нам се, стучно перо **о културном стању у Троједној Краљевини**, па вели, да је доказано, да су средства, што их Троједници даје њен автономни прорачун, једва доста, „да се постојеће за невољу уздржи; ни по што пак не дотичу, да се савладају големе оне културне радње, у којима смо према осталим земљама заостали. Докле пак тих заостатака не намиримо, мора се наша

господарствена билансија сваке године закључивати рапидно растућим дефицитом, који можемо покривати само из наше главнице, дакле из нашега народног иметка. Је ли дакле за чудо, ако је у след тога тај народни иметак у кратко време од подруг деценија већ готово за 50 постотака пао? Да је тому збиља тако и да то тако дуже остати не може, увиђавања да сваки мислећи родољуб.“ С тога писац мисли и тврди, „да би једини начин, како да се наши (троједнички) господарствени одношаји поправе, био з а ј а м, који би уз јамство укупне државе узела земља, дотично интересентни, на отплату уз дуге рокове амортизације, зајам толик, колики би равно достајао, да се заостале културне радње у земљи што краћим временом произведу.“ Писац набраја ту главније од з а о с т а л и х у Т р о ј е д н и ц и к у л т у р н и х р а д а њ а, примећујући изреком, да осим тих може бити и многих других, које би заслужиле, да се тама приброје. Те радње јесу: 1. Д е о б а з а д р у г а. Писац вели, да „све до сада било уредовно било отајно изведене деобе морале би се до потпуна исправка нових поседничких одношаја грунтовнички провести,“ па тврди, да поджупаније не би због силних послова својих могле и тај заостатак израдити, него препоручује, нека се изашљу посебна повереништва, и то у свакој поджупанији по једно. 2. И с п р а в а к г р у н т о в н и ц а у опште на темељу исправљена катастра. 3. К о м а с а ц и ј а п о с е д а у оним пределима земље, где још није проведена и где је због расцепканос и земљишта нужна, да се може основати рацијоно газдовање. 4. Да се с т а н о в н и ш т в о и з ј е д н а ч и и то изједначење тако изведе, да предели, који су пренастањени, даду свој вишак становништва ређе настањеним, а плоднијим крајевима. 5. Да се уведу н а к н а д н и или п а р а л е л н и т е ч а ј е в и на с в и м н а р о д н и м ш к о л а м а, да се сељак може практички поучавати у рацијоном газдовању. 6. Да се оснује с р е д и ш њ а з е м а љ с к а ш т е д и о н и ц а, да се тако појединим поседницама и прометницима, као и ту скоро основаним задругама за припомоћ и штедњу отвори неисцрпивуо врело што јефтинијег новца. 7. Да се сагради м р е ж а о д п у т е в а, како ју је земаљска влада предложила, а сабор примио. 8. Да се с а в с к е и д р у г е н и з и н е о с и г у р а ј у од поплава, да се уреди поток В у к а, сасуше мочвари и очисте и исправе све текуће воде у земљи. 9. Да се сагреде нужне в и ц и н а л н е ж е л е з н и ц е и парни тамвеји. 10. Да се К р а ш з а с а д и ш у м о м. Разлагање и предлог службеног листа може се у главном одобрити. На појединe тачке даје се истина по нешто с овог или с оног становишта рећи, али то би вредило, само кад би дотични предлози, већ имали конкретна облика, кад би већ били надлежноме месту поднети.

Аустријски прорачун за 1883. год., како га је министар финансије Дунајевски поднео бечком царевинском већу, које се 23. нов. на ново састало, изгледа у главном овако: Укупни издатци прорачуњени су на 491.881,215 фор., а укупни дохотци на 460.218,810 фор., по том има дакле 31.662,405 фор. дефицита. Ове године чинио је мањак 38,799,178 фор. Кад се тај број пореди с наведеном свотом мањка за 1883. год., излази, да је догодишњи дефицит мањи за 7.136,773 фор. од овогодишњег. Излуче ли се пак из мањка за 1883. год. ови екстраординарији, који не спадају под редовну управу, и то потреба за окупацијске издатке, која чини 6.165,768 фор., издатци за грађење железница, урачунав ту и принос за градњу железнице, што ће ићи јужном долином и што ће стати 20.500,000 фор., даље изванредно покриће, на име повратак грађевног предујма од буштеградске железнице са 1.221,482 фор., остаје чистих 25.544,286 фор., преостаје дакле 6.318,765 фор. Ако се тако исто од мањка из 1882 год. излуче екстраординарији, што чине свега 19.737,765 фор., остаје 19.061,413 фор. мањка. Узевши дакле само редовне издатке у обзир, догодишњи мањак мањи је за 12.443,294 фор. од овогодишњег.

Из српских листова.

„Виделов“ чланак, који „напредњачку“ владу потстиче на проскрипцију, коју у нашем данашњем чланку спомињемо, гласи у главном овако:

Можда је у највећој противности са савршенством људске природе, што човек није у стању да позна сам себе, што није у стању да види своју ругобу, своје ништавило, него се још нечи, претставља важан, претставља као нека чињеница, неки фактор, па у такој самообмани не види чак ни каљугу у којој лежи заливен до грла изметом свију прљотина друштвених.

У такој је каљузи једна пакосна четица, која се у Београду искупила око грдила српске штампе, око тако зване „Самоуправе.“ И што се ми овде ње дотичемо, то је да замеримо државној власти, што не чисти ту брљу, што трпи и на послетку како може трпети ако хоће да врши закон, да се та пакосна четица из каљуге и на другога баца блатом у толикој мери, као што је то чинила у уводном чланку њеног 163. броја.

Политички и на послетку ма какви обзири превршују сваку меру.

Кад ова четица још има образа да говори о неким „гресима“, кад држи да има права говорити о неким „народним леђима“ која неће моћи поднети грехе овога народног представништва, итд. — и ми ћемо дозволити себи толико права да обратимо пажњу надлежнима, да посланици народне скупштине који су данас на окупу, имају права на заштиту коју им даје закон земаљски, јер оваку поругу и исмевање ни по чему нису заслужили; да највиша уставна права не смеју бити нападана овако недостојним начином, и да оваки поступци, били на послетку ма према коме управљени, долазе у дела за која се законодавац постарао да не остану не кажњена.

Долази у питање само дужност оних којима је поверено старање о извршивању закона и законских наредаба. Али се од тога не сме правити питање. Дужност је дужност, и њу треба вршити.

Зар се не излажу подсмеху и препирању уставна права владаочева. кад се скупштини, која се на позив владаочев скупља, каже, да је „силом гоне на парламентарни кулук, на нагрђено народно веће где се тера комедија“ итд. Зар се тиме не исмева читава скупштина као једно државно уређење и зар се таким начином у исто време не излажу сви посланици мрзости и презрењу? Ми подижемо јаван апел на правније ма које партије која признаје уставност за основу свога рада, у које не долази „радикална“ и „социјалистичка“, и позивамо их да под притиском једино своје савести, свога знања и поштења кажу: може ли их оставити прочитани уводни чланак у 163. броју „Самоуправе“ од ов. г. под другим уверењем.

Ми учивисмо своје, а видићемо хоће ли једном и безобразлук те четице доћи у своје границе, јер је већ превршио сваку меру.“

И то се усуђују писати људи, који су од српског устава, који је и онако тек у зачетку био, направили карикатуру, којој се данас сав образовани свет смеје.

Свечана седница југословенске академије знаности и уметности.

дне 25. новембра (7. декембра) 1882.

Извештај др. П. М а т к о в и ћ а о раду југословенске академије знаности и уметности 1882.

Када извештујући о стању и раду наше академије прошле године следим исти начин и облик, у којим су пређашњи извештаји изнесени, чиним то зато, што се и радња наше академије креће једнаким смером. Јер је и пр. год. радња акад. обухваћала прво знанствена самостална истраживања у свим странама знаности, које наш завод има по свом устројству обрађивати; а друго издавање грађе, која имаде томе истраживању за подлогу служити.

С тога почињући првим делом академичке радње, част ми је најпре споменути расправе и друге чланке, којима су поједини разреди сваки у својој струци настојали помакнути код нас оне струке наука, којим се по својем задатку баве.

У разреду ф и л о л о г и ч к о - х и с т о р и ч к о м прави члан и председник др. Ф р а њ а Р а ч к и написа некролог дописујућем члану професору на кијевском свеучилишту А. А. Котљаревскоме, који је дне 19. септембра (по старом) 1881. преминуо у Писи у најлепшој мужевној доби од 44 године. Академик је на широко нацртао живот и књижевно деловање покојника употребивши његова знанствена дела, те властитим му речма означио гледиште његово на славистику, разумевајући ту науку у широком смислу, у којем се гоји у Русији, као скуп свих знаности односећих се на научно познавање Словенства. — Исти академик у прилозима за географичко-статистички опис босанскога пашалука приобћује два споменика још нештампана, наиме опис поменутога пашалука састављен одмах после год. 1624. у којим се по реду наводе седам санџака, од којих се пашалук састојао, па се у сваком санџакату наводе сва знаменитија места уз број кућа и становника за оружје способних. Други споменик је п у т о п и с Ш и б е н и ч а н а Ф р а њ е Б у т р и ш и ћ а и И в а н а Д и в н и ћ а од год. 1574. из Шибеника у Хливно и даље у Скопље на Врбас, у којем се наводе места, којим су путовали и што су на том путу доживили. — Исти обзнањујући дела млађих руских учењака Константина Грота и Тимотеја Флоринскога, која имаду за предмет хисторијске податке о јужним Словенима код цара Константина порфирогените и побијајући тврдње поменутих писаца, који се нису ни најмање обзирали на друге суврмене споменике, брани темељитим разлозима и доказима резултате својих истраживања о поменутом предмету.

Прави члан М а т и ј а В а л а в е ц настављајући своја истраживања о акценту у (ново-) словенском језику, расправља о нагласу у пресенту глагола с основом, којој задња словка није наставак. Према томе расматра наглас а) у основама од две словке, где има у првој словци (изворно кратко) самогласно е и о; б) у основама од две словке где има у првој словцима самогласно а і у е) = ѣ і я) пак о (= ѣілъ); б) у основама од две словке, у којим има у првој словци п о л у г л а с н о (осим л ъ); в) у основама од две словке, којим крајни вокал пред особним наставцима испада у свим особама до 3. плурала; и г) у основама којим је задња словка наставак не (но). У тим истраживањима долази академик до резултата, да је наречје угарско-словенско, резијанско и корушко сачувало стари словенски наглас, дочим крањштина већ нешто од њега одступа.

Прави члан С и м а Ђ у б и ћ у својој расправи „Н о в и и з в о р и з а е п и г р а ф и ј у д а л м а т и н с к у“ говори о два рукописа, у којима су две збирке римских надписа, односећи се на Далмацију, а који Момсен рабио није. Први се рукопис чува у „Марциани“ у Млетцима и садржава још неиздану хисторију Далмације од Дивна Заворића Шибеник нива. У том рукопису има 20 надписа римских. Други пак рукопис чува се у музеју „Корер“ у Млетцима, а у њему има 115 надписа. Академик прилаже верно преписане све те надписе пошто се често, кадкада и знатно од Момсенових разликују. Употребио је Ђубић још трећи рукопис, власторучни препис Сучићев Марулићевих надписа сачуван у Марциани, да истакне неке разлике међу тим преписом и Лучићевим издањем ових Марулићевих надписа, којим се једино Момсен служио. — Исти академик приобћи преко стотину дописа дубровачких на млетачку републику почев од год. 1461. до 1791.

У разреду филозофичко-правословном прави члан Ј а н к о Ј у р к о в и ћ у својој расправи „Натурализам у казалишту,“ којом је окитио свечану седницу од прошле године, критикује натурализам у уметности, те доказује, да се онако далеко теран, противи појму сваке, дакле и драматске уметности; јер нарав онакова, какова јест, нити може бити предмотом уметничког приказивања, нити предметом естетског уживања, већ једном и другом да је увет идеализовање; којим опет се немисли стварање фантома, каковим су своје драме напунили писци романтичке школе, него поступак, који је исто толико удаљен од појетичког нихилизма, колико од крупног натурализма, којим је Шекспир створио реалистичне идеале својих драма, који су прави идеални карактери, а не персонификације абстрактних идеја. Тај смер препоручује академик и за наш драматско-књижевни рад, јер он једини одговара законима уметничког стварања, законом појетичког опонашања нарави, па и оним темељним цртама, које карактеришу начин мишљења и чуствовања а по том и сам језик нашег народа.

У разреду математичко-природословном прави члан Јосиф Торбар читаше извадак из већег штампаног извештаја о загребачком потресу од 9. новембра 1880. Извештај је раздељен на четири дела. У првом најопсежнијем делу говори о сакупљању грађе, у другом расправља о посебним пригодом великог потреса опажених појава. У трећем говори о најважнијем питању код потреса, на име о положају у дубљини огњишта т. ј. онога подземнога места, где је потрес постао. Најпосле долази академик до резултата, да огњиште потреса лежи између Краљева врха и Зелине, негде иза планине у дубљини 12·4 километара.

Прави члан Људевит Вуготиновић у својој расправи Новији поврет у ботаници доказује, да је родословља једини сигурни пут, који води до увида у неизмерну многоличност растинског света. Само састављањем многобројних чланова сродних у једну комбиновану целину могу се разлучити појединце беда се повреди зајединство. Уз опширније разлагање појма роде, врсте, форме и варитета показује како се имаду по новијим начелима састављати фисографичне радње и предлаже опис рода Љубичице (Violariae d. c.) с 21 вршћу љубичица, које је академик у Хрватској сам убрао и описао. — Исти члан написа некролог пр. чл. дра Ј. Шлосера, цртајући свестрано покојника као сдушна и ревна чиновника и као одлична природозванца, који је стекао за флору и фауну корњаша троједне краљевине неумрлих заслуга.

Прави члан др. Богослав Шулек написа некролог правога члана Јана Блајвајса, у којем показује, да се у животу покојниковом крије комад народне, културне и политичке хисторије словенског народа. Иза тога описује се на танко Блајвајсова политичка делателност и књижевни његов рад све до његове смрти. На крају некролога описује академик велике заслуге Блајвајсове око словенског језика и народног развитка.

Прави члан Спиро Брусина читао је извод свога већега дела о фауни хрватској. Академик се је на име одлучио да изради фауну хрватску обзиром на суседне славенске земље; сваке године по једну књигу, од којих ће прва садржавати сисавце. У уводу пак расправља академик на широко о односају међу суставном и експерименталном зоологијом те истиче једноставност особито оних немачких зоолога, који првој нечу већу знанствену вредност, дочим француски и енглески стручњаци једнаким размерјем негују једно и друго. Вредност суставне зоологије није да буде помагатељицом експерименталне зоологије, него јој је већа вутарња вредност услед десцендентaлне теорије. Академик најпосле даје преглед мастозоологичке литературе славенског југа.

(Наставиће се.)

ЛИСТАК.

СРПСКИ МОМАК И ДЕВОЈКА.

(Наставак.)

И заиста, српски момак и девојка дуго таки беху, а има крајева, где су таки и данас. Све то беше док још не беше уређених школа и наставе, а тамо је још и данас где тога није. Добар пример родитеља, куће и друштва, све је чинио и још чине Но код нас се на све стране подижу школе и настава се унапређује. По томе би ваљало, да је све боље, напредније и светлије. Али, код нас је све горе, жалосније и срамније. Млоге наше школе и породице, и у то доба, не врше своје дужности како ваља. Једни хотимице пуштају момка и девојку опасном бујицом. Други чине то из незнања, јер држе да тако мора бити. Трећи греше с тога, што су тако и с њима чинили. У свима тима приликама држе, да врше своју најсветију дужност. С тога многи млађан живот поткопају и упропасте.

Момци виших слојева обично су по високим школама и великим варошима. По истима уживају неограничену слободу и не дају никоме рачуна о своме деловању. Многи живе бурно дан ноћ, док своју снагу не искрзају. Многи се претоваре силним радом, који им снагу надмаши и разори. Многи трпе сваку оскудицу, која им млађан живот подгризе и обори. Неки падну у клупче лукавих женскиња, те им млађана живахност прерано клоне. Поред свега тога многи пате од разних тајних и грозних болести. Исте им разоре млађану снагу те прерано увену и нестану. Смемо тврдити, да већина своје здравље у то доба упропасти.

Девојке истих слојева заврше своје бавлење по познатим туђинским заводима. Цел је истих војевање против човековог природног и свестраног развитка. По истима навикама живе и дома, те саме себе муче и обарају. Своје телесне органе стежу разним справама и развитак им прече. На глави носе туђу косу, па често и од тешких болесница, те се зараде. Кожу истиру отровним бојама, да скрију своје прљотине. Храна им одговора штетним навикама и заблудама. По целе ноћи пробаве по игранкама и селима а после данима болују. Често падну у љубавне одношаје, који се оснивају на најнечистијим намерама. Услед свега тога изгледају као тице, које се ките туђим перјем и као клонуло цвеће у ладу и тами.

Момци и девојке нижих слојева обарају своје тело тешким и усиљеним радом. Поред тога таворе се по марвеним одајама и влажним закућцима. „Младожењи“ и „поличарки“ је зазор, да седне са „старешином“ за сто, те се обично худо хране. Месецима, недељама и данима мори их нечистота, влага, зима, глад и друга невоља. На против, недељом и свецем имају свега у изобиљу и уживају неограничену слободу. Тада пирују, једу, пију, пуше по разглашеним и последњим биртијима. По томе се боре са две ужасне противности — са невољом и разузданошћу. Поред тога их муче разне страсти, које се развијају са полним органима и осећајима. Јавна је тајна, да сваки момак има своју девојку и обритно. Ни једна страна не бира по лепоти, милости, племенитости и намети. Једина копча њихове везе је животињски нагон и ниска похотљивост. По истима приређују ноћна „сиграња“, где једна страна другу дражи. Овај срамни чин врше целе ноћи са призорима, каквих ни међу животињама није. Но исти се не могу описати, јер би и овај листак поцрнити морао. После таких брука изгледају, као да су их присојкиње гује годинама цедиле.

Из свега преднаведеног види се да момку и девојци не достају главни услови телесног развитка. Види се, да су потпуно несвесни својих дужности гледе свога здравља. С тога су кржљави, ббеди, сакати и пате од тајних, грудних и других болести. Болести се запуштају, те и тамо тело упропасте, где би помоћи било. Поврх свега помре у овим крајевима од рођаја до свршетка момачкога и девојачкога доба око 70%.

Јасно је, да таки телесни развитак не може за основ послужити даљем образовању и облагороћавању. Но и осим тога греши се самим радом, којим хоће да се исто унапреди. Многи се одају на споредне ствари, које потру, што је брижљиво упућивање учинило. Неке отправљају сами родитељи у заводе који им униште и последњу искру основних здравих знања. Други напуштају научено, да им се околина не руга, која знање и вештину исмева. У опште своје знање и вештину радом не утврђују. Услед свега тога заборавe и оно што су знали из појединих струка науке и вештине. По својој несвести и немару, старији им обим знања не попуњују и не шире. По томе речено не знају да употребе на своју корист у свету, животу и раду. На против вештају се у непотребним стварима, које им у свакоме погледу шкоде. По истима решавају грдна питања, читају штетне романе, израђују раскошне ствари, одају се безпослицама и т. д. Већина их је потпуно ништа, те не могу ни кору хлеба да заслуже. Породица их тада кињи и додељује им своју заслужену каштигу. Свет их гони од немила до недрага, као што челе трутове прогањају.

(Свршиће се.)

ДОПИСИ

(Србинко.) **Вршац**, 29. новембра. (Српска добротворна задруга у Вршцу.) 23 о. м. отправисмо цењеној „Застави“ наш допис, у коме међу осталим рекосмо, како би лепо било, да се вршачке Српкиње договоре и створе добротворну задругу — а сутра дан нас изненади позив, којим се овдашње Српкиње умољавају, да дођу у четвртак 25. нов. у црк. пев. школу, где ће се раздати сиромашним ученицима обућа и договарати око оснивања добротворне задруге. И заиста заказаног дана на одређеном месту састаше се врле Српкиње и без даљег одлагања у лепом договору а под претседавањем г. дра Деметровића закључише, да се подигне красна задруга, чиме показаше, да у родољубљу нису заостале иза својих сестара новосаткиња.

За претседницу је изабрана гђа Јелена Поповић-Стеријиница, за благајкињу гђа Мила Недељковићка а за перовођу гђа Јулка Миловићка. Имена одборница нису нам сва позната па их за сада изостављамо. Штатути су израђени и поднеће се влади на потврду.

Колико би нас ова пријатна вест иначе обрадовала, толико се већма радујемо, што творац ове задруге није нико други но главом г. др. Миша Деметровић. У колико је нами познато, др. Деметровић није се до сад лично заузимао за наше народне ствари, па му морамо захвалити, што нам је овом приликом показао, да у њему ипак српско срце бије и да му је мио напредак српскога му рода; али га морамо и молити, де не застане само на подигнућу ове благородне биљке, него нека се као брижљиви вртар и даље својски заузме око развића њеног, како би своме племенитом позиву потпуно одговорити могла. Личност као што је г. Деметровић, кад би узела у своје закриље ову лепу установу, дала би нам пуно јамства, да би она бујно напредовала. Јер кад се први грађани заузимају за опште ствари, оне онда имају други вид, други значај.

Ми ћемо да верујемо у родољубље г. Деметровића, па честитамо будућој добротворној задруги српској, што ће имати покровитеља у особи г. дра Мише Деметровића.

Ми вршчани немамо те лепе среће да се можемо похвалити са напретком нашег друштвено-јавног живота. Ми смо са наше међусобне распре и трвења на далеко познати; црквено-општинско стање наше такође је свакоме познато, ко је пратио наше ствари, а наше црк. пев. друштво готово и не постоји, и не показује се да је живо — тек се по имену знаде. Па за то би радосним очима гледали пониклу задругу ову у бујном животу њеном. Напредак њезин зависиће не од Срба, него од овдашњих Српкиња. Оне треба да покажу, да им није стало ни до какве распре, ни до какве сујете, него да имају пред очима једино племениту цел. Оне треба да послуже примером својој браћи, како ваља радити, кад се хоће да дође до какве цели. А то ће показати само онда, ако се све листом упишу у задругу, па у тој лепој задрузи у слови, љубави и међусобном поштовању буду живо настојавале за унапређење њено.

У то име, поздрављамо наше Српкиње и желимо им сретан рад.

Народна просвета.

Чланци за даље образовање учитеља.

(Из предавања Висова.)

М. Т. Ф.

Васпитујућа настава народне школе.

(Наставак.)

О наставном смеру говори Хербарт просто: Настава треба васпитујући да дејствује. Тиме је све казано, што је нужно. Наставна смер пада по томе са васпитним смером заједно.

Он се пре свега састоји у образовању моралне воље, у религиозно-моралном образовању карактера. За тим смером треба да тежимо помоћу хармонијског образовања духа и саопштавања знања и умења. „Изображавајте вољу, изображавајте карактер, па ће много што-шта боље да буде“, узвикнуо је професор Фогт у Брну приликом једног јавног предавања. „Отпорна способност телесна и отпорна способност карактера против разноликих опасности у природи и људском животу, то би требало да је идеал нашег васпитања. Претоварено знање неће на образованост, а неће ни врлина“. Тај глас једног непедагога, једнога лекара посведочава, куда је наша школа зашла.

О циљи васпитајуће наставе изражава се Цилер у свом „Основоположењу“ овако:

„Циљ васпитујуће наставе неће на то управљена, да се питомац само знањем товари, него једино на то, да се његово особно хотење одреди, јер у томе лежи вредност човечија. Циљ васпитујуће наставе исто је тако мало управљена на то, да се у питомцу вежбањем само техничке способности могу да изображе. Васпитујућа настава ступа у такав односај к свести питомчевој, да се овај у својој вољи подиже горе и особно добар постаје. Питомац треба ово образовање воље да стече, које га к божанственом идеалу особности приближује, он треба да буде приведен Христу, да се тиме у њему засади тежење к сагласности са овим божанствене природе, он треба да узме на се божанствене природе, он треба да узме на се божанствено биће, будући да и Христос у њему образ добија. Питомац дакле треба да се помоћу васпитујуће наставе к моралности, или к веровању као религиозном образцу моралности подиже, а с тим да забави оно, што човечијем бићу и дејству тек његово достојанство поклања и што га правда пред богом. Све знање и умење, које васпитујућа настава даје, треба да се добро чува, да завод васпитања не обрати у прост завод за учење. Он не сме свима жељама и захтевима, које на њ стављају, да чини за доста. Нико неје добар учитељ, а да уједно неје и изврстан васпиталац. Његово знање, његова вештина још не одлучују о његовој педагошкој способности. Васпитујућа настава треба питомца у погледу на идеал особности који смртни човек никад потпуно не може да постигне, у неко напредујуће покретање да уведе, које своју цељ налази у бесконачности у којој ни он сам никад мирно не стоји, него неуморно дела. Па онда не би важило знање, и оно научено, и готовост уметничка по себи за учитеља, који васпитава, баш ништа. Знање или вештину као такову учити, то је ствар стручне школе и ствар људи, који су учитељи, али несу уједно и васпитаоци. Вештина без убеђења, говорничка окретност без моралног карактера, знање без савести не важи за онога учитеља који васпитава ништа. Васпитујућа настава неће да ради за изображење талента и генија; она неће неком одређеном положају и позиву да излази на сусрет; она не ради за неку философску, религиозну или политичну странку; него се тиче далеко више образовања целокупног човека. Централна тачка цељи васпитујуће наставе лежи у чистоти намерења, а не у потраживањима живота. Педагогија не признаје никоју другу наставу, него само педагошку. У науци је први Хербарт наставу омладинску отргнуо од тежње к простом објашњавању и сазнавању и он је појам васпитујуће наставе потпуно развио“.

Овај општи увод о смеру наставе држасмо за потребан као основу за следеће.

Питање је: Како образује настава моралну вољу, карактер? Која су општа и која су особена основна правила наставе овде меродавна?

Под општим основним правилима наставе разумеју се ова, која се на све струке учевног материјала, на поступак и учевни начин односе.

Од толиких многобројних општих основних наставних правила, ми ћемо овде само следеће да нагласимо:

1. Принцип развијања и природне саразмерности.
2. Принцип јединства свести.
3. Принцип хармонијског образовања моћи.
4. Пре свега неговање свести моралних идеја.

1. Принцип развијања и природне саразмерности. Песталоције признаде природну саразмерност као највиши педагошки принцип. Он, који у свом религиозном посматрању света природу за свету држаше, признаде и у природи сразмерном поступку садржај свеколике педагошке мудрости. Из тога излази за наставу, да се она на свима степенима становишту дечијем има да прикључује. Душевно становиште ученикoво је свуда меродавно за избор наставног материјала. Душевна свага особито расте посретсвом саморадње. Учитељ не треба да доцера, него да развија, да самостално растење духа потпомаже. Настава треба да се оснива на посматрању, ова треба да буди интерес ученикoв. По томе мора се прекомерно наставно градиво да уклони. Исто тако ваља да се уклони све што јасно посматрање, саморадњу ученикову, његово интересовање и саучешће, и најпосле и његову основаност ремети.

2. Јединство свести. Једно од главнијих пребацивања, која се школи чине, састоји се у томе, да она сувише разноврсно, раскомадано и не свезано наставно градиво даје. Ако су премногe диспаратне (разнородне) и не свезане претставе у духу, онда се тиме само отежава мишљење. Претставе и појмови морају више у њиховом односају да се познају. У колико је год могуће треба концентрацију наставе произвести, без да се оправданој самосталности струка штета наноси. Цртање и геометрија, историја и земљепис, природне науке и рачун допуњују се. Све се струке састају у саставцима и т. д. Читанка је општа средишња тачка наставе. А овоме следује јединство и основаност у мишљењу.

(Наставиће се.)

Нови Сад, 4. декембра. Извештени смо, да је варошки сенатор Миша Димитријевић поднео данас оставку на своме звању у новосадском мађистрату. Као што је познато нашим читаоцима, поведена је била још у месецу септембру и наређена дисциплинарна истрага против М. Димитријевића због неких неполедљених биљега код багателнога суда, које је бивљеге његов, сада већ покојни деловођа од странака примао и које је исти тај дужан био прилепити. Истрага је била очевидно због туђе кривице, дакле у непријатељској намери поведена. Поред свега се са том истрагом још и отезало, и једва је на журење самога Димитријевића сада овога месеца та истрага спроведена. Пошто иста није никакве кривице на Димитријевићу изнети могла, то је вар. фишкал, коме су уступљени били списи да учини предлог, предложио, да се цео дисциплинарни поступак обустави, јер дисциплинарног деликта нема. Услед тога је Димитријевић, који је у целом овом поступку гоњење гледао и коме је овим после 13 и више година службовања ово службовање огорчено, по добивеној сатисфакцији оставку дао. Растурена пак вест, као да је Димитријевић био суспендован, није била истинита, јер је Димитријевић све до последњег трепутки службовао.

— Данас је овдашња српска црквено-школска општина дала парастос у спомен великом покојнику народном, Ђури Даничићу. Народним покојником можемо Даничића пуним правом назвати, и то не само, што је о трошку краљевине Србије сахрањен, него и за то, што га цео народ оплакује. Парастос, што га је прва општина овостраног Српства дала првом наученику српске писмености и највећем до сад учитељу српскога језика, а у једно и сину своме, био је тужно-величанствена светковина. Пространа саборна црква била је пуна света, како једног, тако и другог пола. На амвону стојало је кољиво на столу, чело кољива исправљено јеванђеље и окићено зеленим венцем, а око стола по степеницама амвонским велики самртнички чираци са воштаницама. На почетку мушкој препрати био је сто и на њему положене књиге Ђурине, чеда његова, обгрљене опет зеленим венцем, са ког су висиле и око ногу стола привезане биле једну за друга две беле врло широке траке, на којима је стојала посвета, ако се не варамо, приређивачице парастоса, овдашње српске црквене општине. С једне и с друге стране амвона и кољива стојали су чланови овдашње српске занатлијске задруге с дуплири у руци и на крају им с леве стране заставник са задружном заставом. До њих даље у два реда, а с једне и с друге стране стола стојаху чланови „Матице Српске“ и књижевног јој одељења са великим свећама у руци. Ниже њих по обичају, цркви по преко, а лицем олтару окренути, сви овдашњи свештеници, осим једнога, који је јамачно био спречен, а за њима с једне и с друге стране захвалан народ, који дође, да учини почаст великом покојнику. Овдашње власти и корпорације, заводи и дружине, грађани оба пола и свакога реда — све то беше заступљено. Видесмо и чланове овдашње пожарне чете у униформи им, представнике и других овдашњих народности, Несрба, па и гостију са стране, као из суседног Петроварадина, оближње Каменице и Футога, Черевића, Руме итд. На парастосу певали су с кора нотне песме питомци овдашње ђимназије српске складно и умилно, како само ти херувимски гласови могу и умеју. Обреду при крају ступи на среду познати књижевник, г. Ст. В. Поповић, те у главним цртама обележи значај и вижност покојникову по књигу српску и у опште по културни живот Србаља. Говорников пропратио је искупљен свет, поновивши гласно његову последњу реч: „Слава Даничићу!“ И ми велимо: Слава му!

— Професор у овдашњој вишој девојачкој школи, г. Мита Калић, положио је пре неки дан на будапештанском свеучилишту професорски испит за ђимназије и друге средње заводе, а из предмета: опште повеснице и земљописа.

× Од стране управљајућег одбора овомесне „Болничке задруге трговачке омладине дознали смо, да ће идућих месојећа дана 10. јануара п. р. приредити игранку у корист ове задруге нарочито за то састављени приређивачки одбор.

С радошћу јављамо то, колико погледом на добротворну и хуманитарну цел, у коју ће се сврху ова игранка приредити, толико и с тога, што овим подузећем управ. одбор горње задруге најсјајније обележава своје пожртвовање за унапређење ове хуманитарне задруге.

Као што смо даље извештени, неколико овдашњих уважених младих људи драговољно се на позив управног одбора придружили одбору и конституисали се као приређивачки одбор. Потпуно делимо паду одборову, да ће ова игранка, као прва идућих месојећа, сјајна и успешна бити.

Обраћајући дакле пажњу свеколиког грађанства на ову игранку и нарочито препоручујући је на првом месту обилатој потпори гг. трговаца, желимо одбору најбољи успех.

— Због празника Никољ-дана изаћи ће идући број нашег листа у среду.

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ.“

Сента, 4. декембра. Данас црквена општина сенћанска приредила свечан парастос Даничићу. Црква силним народом напуњена. Професор Лукачевић говорио достојну беседу.

НОВИЈЕ.

— На уг. земаљском сабору а при расправи о прорачуву министарства земљеградње и трговине искао је 2. о. м. заступник Халас, да се речко питање коначно реши, и тога ради поднео предлог за одлуку. Министар трговине, гр. Сечењи, одговорио му, да ће се оно скорим државоправно решити.

— Будапештански службени лист донео је 2. о. м. краљевски указ, којим се државни тајник у министарству комуникација, Карло Хијероними, подиже на своју молбу са звања.

— По „Пол“. закључено је, да се чешки покрајински сабор разреши, само још није одређен рок, када то да буде.

— Ни 1. о. м. није се могла садашња „скупштина“ у Београду отворити, јер није било довољно скупштинара. „Н. Сл. Преси“ јављају из Београда, како је краљ Милан 30. нов. примио скупштинаре, па им рекао: „Ја мислим, да сте ви сами криви, што скупштина није до сад отворена. Ја не знам, за што да чекате на деветорицу скупштинара, кад имамо тако журна посла. Ако вам је по вољи, може скупштина већ сутра почети посао“. Одмах после тога држао је клуб „напредњачке“ странке седницу, где је било врло живе дебате, јер поједини скупштинари изјавише, да таку очевидну повреду устава не би могли пред своји бирачи бранити. Закључено би, да се као до 1. о. м. чека. По што ни тог дана није дошло довољно скупштинара, то је у очи четвртка требало решити, да ли да се скупштина отвори, па ма не било скупштинара, колико устав захтева.

— Црногорски кнез Никола био је последња два дана прошлог месеца на Реци, камо јо позвао био војене заповеднике, што се налазе с војском на арбанашкој граници, да им да упутства.

— „Н. Сл. Преси“ јављају 30 нов. из Цариграда, да је црногорска влада писала Порти, изјављујући, како је задовољна, што су послати отомански погранични повереници, и уверавајући, да ће чинити, што јој год у снази буде, само да се обе државе непосредно и на задовољство споразумеју о пограничном питању. Стране силе одобриће после учињену погодбу. Порта је захтевали квезу Николи на том писму.

— По Цариграду се говори, као што „Н. Сл. Преси“ 30. нов. отуд јављају, да су се софте заверилe противу султана Абдул-Хамида, па да му о главу раде. Полиција је већ многе софте затвовила, па их одвела у Јилдиз-кијоск, где ће се водити истрага. Све то показује, како је народ незадовољан с данашњом турском владавином.

— Швајцарска савезна скупштина изабрала је 2. о. м. са 121 од 178 гласова Ришонета за председника републици за 1883. год.

Разне белешке.

(Из „Стармалог,“ бр. 31. и 32.)

Кочијашки виц.

Једна одвећ лепа млада девојка удаде се за једног старца. Кочијаш, који је на венчање возио говораше непрестанце: „Име ми је Ђира, име ми је Ђира.“ Младој невести беше то често опетовање већ сувишно, те ће запитати Ђиру: „На што говориш једнако, име ми је Ђира?“ „Да ми име утубите, и не реквете једном, ђаво ме је однео на венчање“, одговори Ђира.

Два мокра брата, не добише више пића у оној крчми, где их по ноћи ухватило, те пођоше даље, да траже средство против жеђи, и пошто прилично угрејани беху, не ходаше мирно сокаком, већ се тако дераше, да је морао боктер дотрчати, да види шта је, те им рече: „Не сме се лармати кад се кући иде.“ А кад му одговорише браћа да не иду кући, придодаће боктер: „Опростите, то нисам знао.“

„Да нисам ја овде“, рече учитељ ђаку „ти би био највећи магарац на свету.“

Уштипци.

У „Застави“ читасмо оглас некога Јозефа Крауза у Будапешти, да се може код њега добити добар лепак. Одмах за тим одоше нека велика господа у Будапешту. Да неће само наићи тамо на — лепак!

Пок. Ђура Даничић је дакле о српском државном трошку пренесен у Београд и сарањен. А да ли је и најогромније дело Ђурино — велики речник — о српском државном трошку пренесен у Загреб и тамо (за ћирилицу) сарањен?

Сад опет у Копривници једна цигара експлодирала! Ово ће нас најпосле принудити да се оставимо пушења; ал онда би добро било да и карте почну експлодирати, те да их се госпе наше оставе.

Састала се европска комисија, да реши питање о пловидби по Дунаву. Сад се сетили кад ће већ скоро да престане пловидба.

У Београду су покренули сад после уговора и пада Бонтуовог. „Гласник министарства финанције.“ — Боље смо ми стојали, док нисмо имали Гласника тог.

Новине јављају, да у Србији има сада фабрика машина. Па то није ништа ново, знали смо ми то већ са скупштине, да тамо има — машина.

Народна пословица „О кукову дну“ умољава, да њу више не штранацирају, кад хоће какав блиски термин да означе, него нека се од сада каже: „О избору надворника текелијанума.

У Казану је затворен универзитет, што се дигла побуна међу ђацима; — у Петрограду се дигла побуна међу ђацима, што је затворен универзитет. Circulus vitiosus.

Неке госпе превртуви дању ноћу карте сећају нас на Хорацов савет: „Versate noctura manu, versate diurna.“

Посланик на угарском сабору Хојчи позива председника Печи-а на двобој, што га је овај увредио тиме, што га је „позвао на ред.“ И јесте то којешта, на мађарском сабору позивати кога на ред и ревон, а да где би се онда шкандали правили?

Једна удавача вели, да ће се она удати само за којег члана новосадског санитетског одбора, јер то су — вели — све сами мирни мужеви, не зна се ни да су живи.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Ивишао је

„ЈАВОР“

бр. 49.

Власник: Змај-Јован Јовановић.
Уредник: Др. Илија Огњановић.

Садржај: Ђура Даничић и његов књижевни рад, од проф. Ђорђа Магарашевића; ?, песма † Белуша Ђ. Јакшића; Руши-свет, приповетка П. К. Росегера; На извору, приповетка Нике Г. Огњана; Планета Јупитер и његов свет, црта из астрономије од А. М. М.; О претоваривању школске деце, опомена родитељима, учитељима и свима пријатељима дечијим, од дра Ф. В. Фрике-а. — Листак: Нов добротвор народа српског (Петар Коњевић); Народне приповетке (Најстарији син); Књижевност (Пелагић као књижевник); Чатуља († Белуш Ђ. Јакшић); Статистика (продукција кафе у свету); Проналасци (Чудотворна штедионица, електрична узда, нови телефон); Разно (правила за живот од А. Дима); Мале приче (Добар одговор, занимање); Одговори.

Цена на четврт године 1 ф. 25 н. (за стране земље 1 ф. 50 н.) Позлаћене корице за ову годину 1 фор.

Књижара Луке Јоцића и др.
у Новом Саду.

ПОЗИВ

на другу вечерњу забаву „Српске читаонице новосадске“.

Друга вечерња забава „Српске читаонице“ биће у недељу 5. (17.) децембра о. г.

На тој забави наставиће г. А. Хаџић своје предавање о томе: „Каква треба да је Српкиња.“

После предавања биће томбола с лепим вго дитцима.

Приступа на ову забаву имају сви чланови читаонички са својим породицама и са својим гостима са стране.

Почетак је забави у 7 и по сахата у вече.

Одбор.

ОГЛАСИ.

МАРКЕ ЗА ПИСМА

са жигом поштанским из Србије, Бугарске, Босне, Источне Румелије, Црне Горе, Турске и читаве карте дописнице купујем, 100 ком. за 2 франка а 1000 ком. за 20 франака.

Агенти се траже, који могу месечно 100—200 франака заслужити.

Купујем старе новце, стародревне предмете, слике, оружје итд., итд. Распитати се ваља код Weisz Sándor, Antiquitätenhandlung, Budapest, Stefansplatz 8. 4—20

Писма примам на српском, немачком и француском језику. На писмене поруке са поплатим porto-м одма одговарам.

ШПЕЦЕРАЈСКА РАДЊА
СТЕВАНА НИКОЛИЋА
у Сомбору

потребује једног помоћника који немачки и мађарски говори и који одма ступити може. 1—2

МЕШОВИТА ТРГОВИНА
МИЛОША РУНИЋА
у Сентомашу

треба једног младог помоћника и једног шегрта, који могу одма ступити. 1—3

Мешовита и грађарска радња
ПЕТРА Д. КРСТИЋА
у Бешки (Срем)

потребује једног пословођу у грађарској радњи која ће код овдашње станице жељезнице (будапештанско-земунске) год. 1883. пресељена бити. Који би ово место важелили нека се писмено ил лично пријаве најдуже до нове године по с. к. ма какве народности био. Може бити и породичан.

Првенство имају они, који су се у таковој радњи бавили. 1—3

ОГЛАС.

Подписани требамо за нашу шпецерајску радњу два помоћника и два шегрта и могу одма ступити.

Браћа Барако
2—3 у Н. Саду.

СНАБДЕВЕН САМ НАРОЧИТО СА ЖЕНСКИМ ЗИМЊИМ ОГРТАЧИМА И ПАЛЕТОТИМА.

Највећи избор, а по најјефтинију цену горе споменуте робе може се добити **у једино с тим** снабдевеној првој бечкој конфекционој трговини за госпође, девојке и децу

МОРИЦА ШОСТАЛА
у Новом Саду

у кући, где је срп. штампарија дра Св. Милетића. 9—

Sicher und schnell ist die Wirkung der aus der sehr heilsamen Spitzwegerichpflanze hergestellten und überal hochgeschätzten Spitzwegerich-Brust-Bonbons von Victor Schmidt und Söhne, Wien, bei Husten, Heiserkeit, Verschleimung, Katarrhe ꝛc. Nur echt in den Apotheken.

4—5

В. СТЕФАНОВИЋ
У НОВОМ САДУ

препоручује своје особито велико стовариште

свакојаких, из најбољих енглеских, француских, американских, немачких и аустро-угарских творница

МАШИНА за крњење кукуруза, које одма и вију.
СЕЧАКА мали и велики, за сецриво сена, сламе и кукурузовине.
МАШИНЕ што чоков с кукурузом заједно прекрупљују а и само зрно.
МЛИНОВА од један и два пара камења.
ЛОКОМОБИЛА (ватренака) од 2, 4, 6, 8 и 10 коња снаге.

На захтевање шаљем извештаје драговољно сваком, као и ценовнике бесплатно, а вољан сам сигурним купцима и на одплату у ратама продавати.

С поштовањем

В. СТЕФАНОВИЋ,
1—5 ћурчинска улица у Новом Саду.

ЦИРКУС Ц. КОНРАДИ
на сенској пијаци

сваки дан у 7 сати у вече

ВЕЛИКА ПРЕДСТАВА

у вишој јахачкој уметности, вежбању, гимнастици и пантомими.

Недељом и свецем 2 представе: у 4 сата по подне и у 7 сати у вече.

Све друго може се дознати из објаве. 12—

ВЕЛИКО БОМБАРДАЊЕ АЛЕКСАНДРИЈЕ
И МНОЖАСТВЕНА СЕОБА ИЗ КАХИРЕ

проузрочили су, да је енглеско-египатско друштво сав свој еспап из Александрије и Кахире лојдовим паробродом у **Трст**, а оданде жељезницом у **Беч** пренело, и у Бечу у 2 куће **8151 товар** најфинијег енглеског, француског и аустријског еспапа с дозволом отоварило. Овај еспап, по што је **један део истога оштећен**, т. ј. **задеран, згњечен, побелео, покрхан** продаје се одмах по **само** ☛ $^1/_{10}$ ☚ своје праве цене под надзором за ову цељ опредељене бечке, трговачке куће. А и сав **неоштећен, читав и чист** еспап продаје се по ☛ $^1/_3$ ☚ своје праве цене само да се у новац претвори, јер је друштво одустало од намере, да свој посао у Александрији и Египту поново отвара.

☛ СИРОМА И БОГАТАШ ☚

сваки нека се пожури, да купује све, што је за куповање, па и онај који ништа не треба; јер поред овако јефтине цене може сваки купљене ствари или по много бољу цену препродати, или даном приликом у своју корист употребити, или коме поклонити. Сваки, који кућу води, сваки млад човек, свака заручница, сваке породице отац или мати, сваки трговац, доктор, економ, свештеник, раденик, био мален или велики, сваки ће буд шашто по нешто наћи моћи; врло је целисходно снабдети се одмах у почетку ове огромне својевољне распродаје, док још леп избор на расположењу стоји. Састарало се и за то, да се све, што се након 8 дана не би допало, без приговора чим другим променути може, или ће се уз неки мали одбитак готов новац дати натраг.

За само 3 фор. 65 кр.

диван најфајниије израђен **САТ СА ШЕТАЛИЦОМ,** који избија, у велељепном оквиру (имитација ебенског дрвета) и челичним претегама ☛ уз 5-годишњу гаранцију. ☚ Осим ових ванредних својстава има овај сат још и то неизплативо својство, да му се у мраку, ноћу

ЧАСОКАЗ СВЕТЛИ

дивном, чаробном светлошћу, за коју се прима гаранција, да ће

10 година трајати.

Стотинама купаца, који су овај сат видили и купили, беху очарани

невероватном јефтиноћом,

које до сада још није било и која, кад се ови сатови распродали буду, неће ☛ ни за **100 година** више наступити. ☚

Они сатови, што их друге фирме по 2 ф. 80 н. нуде, права су сиграчка према онима.

3200 швајцарски сатова од француског позлаћеног бронз-пластика, са дугачким ланцем. Комад по 1 ф. 10 н.

3060 женских, чојаних огртача, од праве енглеске чоје, која води не пропушта, красног кроја, по начину мушких капута. Најкориснија, најлепша, најјефтинија и најпрактичнија женска гардероба, по најновијој моди, пре тога 30 фор. сада цела гардероба за само 9 ф. 50 кр.

13.900 мушких кошуља од најбољег, платненог ширтинга, с простим или сабраним грудима, пре тога 4 ф. 50 н. сада само 1 ф. 50 н. Груди се четвороструко сашивене.

6250 женских кошуља са богатим, красним, правим швајцарским везом уметутих, пре 6 ф. сада само 1 ф. 50 н. Одликују се изврсном квалитетом.

3000 женских ноћних корсета чудновато красним везом кроз целу дужину снабдевених, пре 7 ф. сад само 1 ф. 50 н., од тешког поркета такође по 1 ф. 50 нов. За сваку женску по један красан комад.

2450 женских гаћица са плисе-ом и везом по 1 ф. 50 н. пар

10.000 туцета правих француских патистених џепних марама шарених, за праве, са крајевима за порубљивање, све исечене, туце по 1 фор.

4500 комада америчких салонских

САТОВА БУДИЛНИКА

у фино изрезаним дрвеним оквирима од две боје, ванредно елегантних, на минуте удешених, са емаљираним часоказом, ванредно јефтин, за одвећ јефтину цену

☛ **од само 3 фор.** ☚

2180 туцета енглеских посребрених
ТАЦНОВА
најфиније удешених, великих, 8 комада по само 1 фор. 75 н. Важне за гостионичаре, кафеције и приватне.

5400 комада
САЛОНСКИХ СВЕТЊАКА
од привилег. сребрног оксида, уз гаранцију; са постојаном бојом; најфинији готски фасон. Пре 5 фор. сада пар по 1 ф. 15 н. ванредно јефтино.

6200 комади
ШЕЋЕРНИЦА
сребром обливеним заклопцем по 1 ф. 20 н. комад.

100 комади
ШПИЦЛОВА ОД СТИВЕ
праве, најфиније, са чудноватим, флорентинским резотинама прави ћилибарским уметком, пре 8 фор. сад само 1 ф. 50 н. дочим сам „стви“ више вреди. Врло интересантно за сваког дуванџију.

400 комада
швајцарских сатова са шеталицом
у узвишеном оквиру пуном стила, од две боје. Украс за сваку кућу. Чудновато удешен тачно иде на минуте, са претегама од челика и украсима огледалским. Само 2 ф. 25 н. са шеталицом и претегама заједно.

2200 туцета
свилених џепних марама
од најтеже, лијонске свиле, у свима бојама, примљено од једне у свачај пале франц. фабрике. Сваки комад од друге боје. Пре 8 ф. сад само 3 ф. 85 н. Могу се и за врат употребити.

1400 ТУЦЕТА АМЕРИКАН.
СВИЛЕНИХ ЧАРАПА.
Најздравија ношња, која ногу пријатно лади и знoј у себе увлачи. Пре 12 пари 12 фор., сада 3 пара за само 1 ф 30 н. што још никад није било.

2325 комади
АНКЕР-САТОВА
од правог златног дубла, који се навијају без кључа, са фино уређеном справом, од целог света признати као најбољи и најјефтинији, пре 24 фор. сада само 8 фор 50 нов.

2325 комада ремонтар-сатова
15 правих окола, ванредно и најтачније удешени. Пре 21 ф. сад само 7 ф. 35 н. Заклопци су од најфинијег сребрне смесе и изрезане. 5-годишња гаранција.

4200 к. француских сатова будилника
особито удешених за писаће столове, са будилним справама снабдевени пре 12 фор., сад само 4 ф. 20 н. Одвећ важно за сваку породицу и сваког занатлију.

6500 туцета
НОЖЕВА, КАШИКА И ВИЉУШАКА
од правог енглеског најбољег и најтежег привилег. добра. Једини изуметак на свету, који је и после 30-годишње употребе исто тако бео, као право сребро. Пређе туце по 12 фор., сада 12 комади по 3 ф. 25 нов. Све што се код других фирама налази, само је имитација.

2400 кашика
ЗА СУПУ
од привилег. сребра, најтежа и најуспешнија израда, која ће увек бела остати, пре 5 фор. сад само 1 фор., исти тих за тој, пре 3 фор. сад само 50 н.

1500 туцета
ПАТЕНТИРАНИХ СРЕБРНИХ КАШИКА
врло тешких, који навек беле остају. Ове се од кашика од правог сребра готов ни учем не разликују, пре 8 ф. сад 12 ком. само 2 ф. 50 н. — 12 ком. кашика за кафу, пре 4 ф. сад само 1 фор. 20 н. особито се препоручују.

1400 комади
РЕМОНТОАР-САТОВА
од правог, инцираног сребра, за навијање без кључа, са справом, која сате показује, удешени на минуте, по невероватно јефтину цену, пре 35 фор. сада само 14 ф. 50 н.

6000 комада
ЛУЛА
од фине масе-стиве, за заклопцима од правог кина-сребра, по 1 фор. 35 нов. комад необходно нужно за сваког дуванџију. У продаји на велико 10 процената одпуста.

5300 комада
ШПИЦЛОВА ЗА ЦИГАРЕТЕ
од праве стиве с најфинијим ћилибаром и најлепшим резотинама са изнутра сомотом постављеним кожним ствијом 80 нов. комад.

3834 комада
АНКЕР САТОВА ЏЕПНИХ
од најфинијег француског златног дубла, тачно удешени, сад само 4 фор. 95 н. а пре 14 ф. Особито елегантно парче 5-годишња гаранција да ће тачно ићи.

2000 комада
врло велика кућевна платна
румбуршког и штерибершког, од 30 рифи, најбоље и најнужније за сваку кућу; за ванредну каквоћу даје се писмена гаранција. Ово ће платно сваког занети. По комаду само 5. ф. 50 н. басновска јефтиноћа.

8400 комада
КРЕВЕТНИХ ПРЕВЛАКА
од конофоса, 25 рифи уз гаранцију за прање, у свима помодним бојама: плава, модра, љубичаста, у малим и великим коцкама, цркена по само 4 фор. 40 нов.

6568 комада
ПОКРИВАЧА
од добра, тешка кожна платна, за највећи кревет удешени, по одвећ јефтину цену од 1 фор. 36 новч. по комаду.

12.000 гарнитура
ГОБЕЛИНСКИХ ПОКРИВАЧА
састоје се од 2 најфинија покривача за кревет и једног за астал са сомотским китама, у разним бојама, сва 3 ком. само 7 фор. 75 нов.

225 туцета
патистених клерских џепних марама
од најфинијег, за чудо танког патист-клера, порубљене, са разним писмима у свили, тако дивне, елегантне и красне, да се сваки мора зачудити. Туце по 3 ф. 85 н. Пређе 10 фор Боје веза су за удивлење.

1280 туцета
АСТАЛСКИХ СПРАВА
састоје се: из салфета од најфинијег, цветног дамаста, и великог, врло финог чаршива за 12 особа. За сваку породицу преко нужно, стаје само 2 фор. 85 н.

5000 комада
ПРИМА-ПОРКЕТА,
најтежи фабрикат, што га има, помодни поркет, по 30 рифи, плав, бео, модар, само по 5 ф. 75 н. Црвен дугуљаст или коцкаст само 6 ф. 75 н. На свету нема бољег поркета, који би се могао за рубље, хаљине, сукње и гардеробу тако елегантно и помодно употребити.

2500 туцета
ШИРТИНСКИХ КОШУЉА
од најфинијег ширтинског платна, простих од белог оксфорда за мушке, или везених за женске; исто тако лепо везених корзета, гаћица, дољних сукања, као и сваког другог рубља од тешког поркета, по комаду невероватно, за чудо јефтино, само за 1 ф. 35 н.

3250 комада одвећ елегантних женских сукања
од везеног штофа, чудо јефтине, најцелисходнија и најнужнија ствар за свако женско, по 1 ф. 50 н. комад, у свакој величини.

2385 комада спавећих кошуља
за мушке и женске, једино, извесно средство против назеба, ко здравље своје штује, нека од чудноватих кошуља одмах поручи. Комад стаје 1 ф. 50 н.

9000 комада
најфинијег шифона
1 ком. 49 рифи, $^9/_8$ широк, пре 20 фор сад 8 фор. што још није било.

3000 комада
ТЕШКИХ, ЗИМСКИХ ЧАРАПА
најфинија каквоћа, по туцету само 4 ф.

5042 туцета
америчких свилених чарапа
могу се пријатно носити и испод зимских чарапа, увлаче влагу у себе; пре 8 ф. сад 12 пари само 2 фор. 90 нов. за сваког нужно.

6830 комада
УБРИСАЧА.
По туцету у целом, порубљени, са ројтама и шареним крајевима, дивно лепих, пре 12 ф. сад само 3 фор. 70 нов.

2000 комада
најфиније берлински вунени
ШАЛОВА
мушких за врат, у разним бојама и богатим франспама по 45 нов.

2668 комада
ОКСФОРДА ОД 30 РИФОВА
Ово је најфинији оксфорд за мушке кошуље, и т. д. користан за сваку кућу. По комаду 5 ф. 50 н. За чудо јефтин.

275 женских ч la Princesse од најфиније енглеске чоје, помодне, цена само 4 ф. 50 н.
500 женских капута од најтеже чоје, у две боје, дивни 2 ф. 50 н. по комаду.
1000 детиних хаљина од тешке енглеске чоје, за децу од 1—3 године само 1 ф. 45 н, од 3—6 год. само 1 ф. 90 н. од 6—12 год. само 2 ф. до 2 ф. 80 н.
Све ове хаљине најлепше су, најпрактичније, најтрајније, добијају се у свакој величини. Особито се препоручују против ладноће и влаге. Има их граорастих, модрих и тавне боје.
1600 ком. рубаца од листера а la парица Евђенија, богато украшен са златним и свиленим везовима, по 1 ф. 50 н.

4250 ком. зимских великих марама, у најразноврснијим бојама, белих, плавих, граорастих, модрих, шкотских, турских, црних, коцкастих и т. д. по 1 ф 10 н. комад.

2980 ком. пледова путних од најбоље енглеске чоје, ерло велики и широки. За употребу на путу, у лову, у колима као покривало, у кревету и као зимња одећа за мушко и женско. И после 20 година могу се још од њих хаљине прекројити. Пре 15 ф. сад само 4 фор. 50 нов.

1800 комада
ишитованих дијамантских украса
од најфинијег златног дубла, са најфинијим досад још невиђеним дијамантским уметцима Ове имитације су тако чисте, верне, тако ванредно светле и пуне најдивнијих боја, које се тако лепо преливају, да у свакога мора срце од милине заиграти, кад их види. А при, том ни највешти стручнак није у стању разпознати их од правих дијаманата. Има ти ту прстења, минђуша, медаљона, брошева, гривна а цена им је по комаду, односно по пару 2 ф. гривне 3 ф. Финоћа им је до сад не достигнута.

1806 комада
ТИСКАНА ПОРХЕТА
комад најфинијег белог као снег 30 рижи, први квалитет, пре 18 ф. сад само 6 ф. 80 н.

8000 комада
ланена платна,
потребно за сваку кућу, 1 в. 30 рифи само 5 ф. 25 н.

2200 комада
румбуршког ткања,
1 ком. чиста платна 25 рифи, $^5/_4$ ширине. Пре 20 фор. сада само 8 фор. Чудо јефтино.

4356 комада
УБРИСАЧА ОД ДАМАСА,
30 рифи, најфинија каквоћа. Пре 15 ф. сад само 4 ф.

1600 вунени кошуља, врло потребно са ладном влажном времену комад 1 фор.
9000 исти таки гаћа сигурно средство против назеба. Цена по комаду 1 ф. 25 нов.
2000 туцета исти таких чарапа, не пуштају ни воду ни зиму на ноге 6 пари 2 фор.
400 туцета женских вунених чарапа до горе допирућих пар по 2 фор.
Све ове ствари одликују се поглавито тим, што тело у једнакој топлоти држе, те с тога против сваког назеба најбоље чувају.
3000 комади дуксерских кошуља, најсигурније против назеба. Носе се на голом телу. За сваког одвећ нужно. Цена 1 ф. 10 н. Сваки нека ову чудновату кошуљу поручи.

2163 АСТАЛСКИХ ГАРНИТУРА
састоји се из $^9/_8$ великог чаршава у разним бојама; права француска форма, богатим дугим ројтама и истим таким 12 салфетама. Цена је тако јефтина, да се свако зачудити мора, само 3 ф. 50 н. од гарнитуре и још се и гаранција даје.

Сав гореспоменути еспап може се добити уз плату унаточ или уз плату унапред.

II. Schiffamtsgasse 20. КОД Х. РАБИНОВИЋА. II. Schiffamtsgasse 20.

Горостасни распродајни локалитет у главној и престолној вароши Бечу. 1—

Одговорни уредник др. Светозар Милетић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.